

Denken in structuur

enkele opmerkingen

over het coderen van documenten

Structureren ...

Titelpagina

Opsommingen ...

Verwijzingen ...

Kolommen

Uitlijnen

Tabellen

Figuren

Formules

Blokken

Registers

Printen

Structureren met koppen

Bij het structureren van een tekst door middel van koppen onderscheiden we verschillende niveaus. In een papieren document moet het aantal niveau's worden beperkt, maar in een elektronisch document is vaak een veel groter aantal gewenst in verband met de navigatie.

In een papieren document wordt veelal gebruik gemaakt van één inhoudsopgave, terwijl in een elektronisch document van inhoudsopgave naar inhoudsopgave wordt gesprongen: van het totaal naar het detail.

Een van de regels bij het aangeven van de structuur is dat hoe lager het niveau (paragraaf, subparagraaf, subsubparagraaf) hoe kleiner het font. Tegelijkertijd neemt de witruimte rond de koppen steeds verder af.

Als het toekennen van onderscheidenlijke fonts uitgeput raakt, kunnen we terugvallen op in-line koppen.

Structureren ...

Titelpagina

Opsommingen ...

Verwijzingen ...

Kolommen

Uitlijnen

Tabellen

Figuren

Formules

Blokken

Registers

Printen



Titelpagina

Ieder document heeft een aantal pagina's die aan de hoofdtekst voorafgaan of afsluiten. Denk daarbij aan een titelpagina of een colofon. Bij het structureren kunnen deze pagina's buiten beschouwing blijven. Vanwege hun speciale karakter zullen zijn ook extra aandacht bij het opmaken vragen. Dit kan in het finale stadium van het document productie traject gebeuren.

Structureren ...

Titelpagina

Opsommingen ...

Verwijzingen ...

Kolommen

Uitlijnen

Tabellen

Figuren

Formules

Blokken

Registers

Printen

Opsommingen

Opsommingen zijn erg populair bij het structureren van een tekst. De diepte van de opsommingen moet worden gelimiteerd, zeker in die situaties waar zo'n opsomming meerdere pagina's gaat beslaan.

Indien een opsomming meerdere pagina's beslaat moet men overwegen of men niet een nieuw niveau van koppen moet introduceren.

In het geval dat de items van een opsomming erg kort zijn, kan worden overwogen om ze dicht op elkaar te plaatsen, dit betekent: niet gescheiden door witruimte of een lege regel. De leesbaarheid kan daardoor echter afnemen.

Structureren ...

Titelpagina

Opsommingen ...

Verwijzingen ...

Kolommen

Uitlijnen

Tabellen

Figuren

Formules

Blokken

Registers

Printen

Verwijzingen

Bij het coderen van een documentbron voor het verwezenlijken van een meervoudige output, zoals papier, beeldscherm en/of selecties, kun men nooit genoeg code aanbrengen. Indien op de voorhand wordt gedacht aan een hyperlink dient men het ook als zodanig te coderen. Belangrijk is ook om bij dit coderen consistent te zijn.

Indien mogelijk moet een referentie naar bijvoorbeeld een tabel zodanig worden geformuleerd dat de bewoordingen van de verwijzing niet bepaald worden door de plaats van de tabel. Beter is te verwijzen in woorden als *zie tabel 1.3* dan *zie onderstaande tabel*. Het kan best zo zijn dat de tabel om bepaalde redenen nog wordt verplaatst.

Bij het citeren of quoten van mensen waarbij enkele en dubbele quoten worden gebruikt dient het gebruik consistent te zijn. Welke quoten en de wijze van plaatsen is taalafhankelijk.

Structureren ...

Titelpagina

Opsommingen ...

Verwijzingen ...

Kolommen

Uitlijnen

Tabellen

Figuren

Formules

Blokken

Registers

Printen

Kolommen

Bij het gebruik van een klein lettertype is het zetten in kolommen zinvol. Het kan bovendien behoorlijk wat papier schelen. Houd bij de keuze voor kolommen echter ook rekening met het aantal niveau's van de koppen, het gebruik van figuren en tabellen.

Het lezen van in kolommen gezette tekst wordt niet door iedereen prettig ervaren. Als gebruikers de tekst zelf moeten prin-

ten dient men er rekening mee te houden dat een klein lettertype op een huis-tuin-en-keuken printer erg snel vol kan lopen.

Indien het argument voor kolommen slechts is bepaald om de hoeveelheid papier te beperken, houd er dan rekening mee dat gebruikers tegenwoordig niet alles meer uitdraaien maar veelvuldig de optie van *selective printing* gebruiken.

Structureren ...

Titelpagina

Opsommingen ...

Verwijzingen ...

Kolommen

Uitlijnen

Tabellen

Figuren

Formules

Blokken

Registers

Printen

Uitlijnen

Het is een gegeven dat boeken, tijdschriften, periodieken en kranten rechts worden uitgelijnd. We mogen dus aannemen dat dit een goed gebruik is. Een van de typografische redenen is dat de pagina een prettige grijswaarde krijgt. Een praktische reden is dat er minder papier nodig is.

In sommige situaties is het verstandig om rechts niet uit te lijnen, bijvoorbeeld in opsommingen. Bij documenten waar voor 'ragged right' is gekozen mag men een gezonde achterdocht aan de dag leggen ten aanzien van de ontwerpkeuzes die daar aan ten grondslag liggen. Meestal worden hiermee de tekortkomingen van het software pakket verborgen.

Structureren ...

Titelpagina

Opsommingen ...

Verwijzingen ...

Kolommen

Uitlijnen

Tabellen

Figuren

Formules

Blokken

Registers

Printen

Tabellen

Tabellen moeten op een consistente wijze worden opge-
maakt. Hoe minder lijnen des te beter. Met name horizon-
tale lijnen gecombineerd met vet gedrukte kopregels zor-
gen voor voldoende structuur in een tabel.

Men moet op de voorhand beslissen of een tabel gesplitst
mag worden bij een pagina-overgang. Tabelkoppen moe-
ten dan dusdanig worden gecodeerd dat ze kunnen wor-
den herhaald.

Grote, brede tabellen kunnen worden geschaald om op een
pagina te passen. Schaling moet met terughoudendheid
worden toegepast omdat geschaalde fonts een document
nogal groot maken.

Structureren ...

Titelpagina

Opsommingen ...

Verwijzingen ...

Kolommen

Uitlijnen

Tabellen

Figuren

Formules

Blokken

Registers

Printen



Figuren

Een figuur vertelt meer dan 1000 woorden, maar ze moeten consistent zijn in kleur, font en grootte. Helaas is dit niet altijd mogelijk, met name wanneer ze onafhankelijk van elkaar worden gemaakt.

In een papieren document kunnen overtollige figuren behoorlijk afleiden. In een elektronisch document kan een figuur in een klein formaat worden opgenomen en vervolgens worden herhaald in een meer comfortabel formaat.

In elektronische documenten die on-line moeten worden bekeken kan men overwegen om de figuren in meerdere resoluties op te nemen. Bijvoorbeeld een lage resolutie ten behoeve van het viewen en een hoge resolutie ten behoeve van het afdrukken.

Structureren ...

Titelpagina

Opsommingen ...

Verwijzingen ...

Kolommen

Uitlijnen

Tabellen

Figuren

Formules

Blokken

Registers

Printen



Formules

Formules staan in regels in de tekst of als display omgeven door witruimte, al of niet genummerd. Soms is het zinvol om (delen van) de formules te herhalen in bijvoorbeeld overzichten. Daartoe moeten formules in buffers worden geplaatst.

Het typesetten van formules is een vakmanschap, onderschat niet de fijne kneepjes van dit vak.

Eenheden en chemische formules moeten zodanig worden gecodeerd dat consistentie wordt afgedwongen. Ditzelfde geldt voor de bijbehorende legenda's.

Structureren ...

Titelpagina

Opsommingen ...

Verwijzingen ...

Kolommen

Uitlijnen

Tabellen

Figuren

Formules

Blokken

Registers

Printen



Blokken

In handleidingen, leermaterialen en andere omvangrijke documenten worden bepaalde tekstonderdelen meerdere malen gebruikt. Daarom kan het zinvol zijn om die delen op een plaats in de bron zodanig te markeren dat ze meer-
voudig kunnen worden gebruikt. Het onderhoud wordt daardoor aanzienlijk vereenvoudigd.

Ditzelfde geldt voor informatie die we op de ene plaats in de bron intypen maar op een andere plaats willen zetten. Denk daarbij aan vragen en de bijbehorende antwoorden.

Structureren ...

Titelpagina

Opsommingen ...

Verwijzingen ...

Kolommen

Uitlijnen

Tabellen

Figuren

Formules

Blokken

Registers

Printen

Registers

Registers en inhoudsopgaven zijn er in vele gedaanten. Een register bestaat uit indexwoorden, maar dit kunnen ook auteursnamen, formules, artikeltitels en data zijn.

In een interactief document bestaan ook gelinkte lijsten van index ingangen. De gebruiker kan dan voor één trefwoord een lijst met doelgebieden doorlopen.

Structureren ...

Titelpagina

Opsommingen ...

Verwijzingen ...

Kolommen

Uitlijnen

Tabellen

Figuren

Formules

Blokken

Registers

Printen



Printen

Als een document wordt afgedrukt door een gebruiker, moet men zich realiseren dat de kwaliteit van een ink jet printer matig is. Achtergronden worden bijvoorbeeld erg lelijk.

Bij het gebruik van kleur moeten die kleuren zodanig 'matchen' dat zij hun discriminerende functie behouden bij het afdrukken in zwart-wit.

In de meeste viewing programma's kan een range worden geselecteerd die aangeeft welke pagina's moeten worden geprint.

In documenten die bedoeld zijn om van scherm te lezen, kan kleur gebruikt worden als structurelement, maar ook om de matige kwaliteit van weergave te verbeteren.

Structureren ...

Titelpagina

Opsommingen ...

Verwijzingen ...

Kolommen

Uitlijnen

Tabellen

Figuren

Formules

Blokken

Registers

Printen